

SXEDIO.J53

25.12.1963: Η ΟΜΟΡΦΙΤΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΝΩ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ, ΠΑΡΑ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΓΕΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ, ΔΙΑΤΑΖΕΙ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΣΑΜΨΩΝ ΟΤΙ ΑΝ ΒΑΛΕΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ Η ΤΟΥΡΔΥΚ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙ

Ο Νίκος Σαμψών στο τρίτο μέρος της αφήγησης του για τη μάχη της Ομορφίτας (εφημερίδα ΜΑΧΗ **22.12.1964**) αναφέρει:

"Στις **2.30** το απόγευμα της **25ης** Δεκεμβρίου **1963** οι τούρκοι εγκατέλειψαν, χωρίς οποιανδήποτε άλλη αντίσταση και τον αστυνομικό σταθμό Ομορφίτας.

Αυτή την ώρα η Ομορφίτα ήταν εντελώς ελεύθερη, ύστερα από τις σφοδρές συγκρούσεις και τις αλληπάλληλες επιθέσεις και αντεπιθέσεις των τμημάτων μας που εξεδίωξαν διά παντός τους τρομοκράτες από την Ομορφίτα.

Η Ομορφίτα γινόταν εξ ολοκλήρου ελληνική, χάρη στους αγώνες μιας χούφτας παιδιών που περιφρόνησαν τον κίνδυνο και το θάνατο και έγραψαν τις πιο ένδοξες σελίδες της κυπριακής Ιστορίας.

Η είδηση της ολοκληρωτικής νίκης μας στην Ομορφίτα διαδόθηκε αστραπιαία παντού. Στο Καίμακλί άρχισαν να κτυπούν χαρμόσυνα οι καμπάνες και ο κόσμος έβγαине από τα σπίτια του για να πανηγυρίσει. Χιλιάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά τραγουδούσαν στους δρόμους εθνικά θούρια. Η ευχή "Καλά Χριστούγεννα" μπορούσε να ειπωθεί, χωρίς οποιονδήποτε πια φόβο. Είχαμε νικήσει.

Η ολοκληρωτική νίκη μας χαιρετίστηκε με ανυπόκριτη χαρά και σε ολόκληρη τη Λευκωσία. Το "μαντάτο" διέτρεξε την περιφέρεια της πρωτεύουσας και ο λαός άρχισε να αναπνέει πλέον ελεύθερα και να πιστεύει ότι η συντριβή της τρομοκρατίας δεν ήταν ακατόρθωτη όπως διαφαινόταν στο πρώτο στάδιο των συγκρούσεων.

Η νίκη μας στην Ομορφίτα επέφερε οδυνηρό κτύπημα και οι αρχηγοί της TMT άρχισαν πλέον να

ζητούν ανοικτά από την Τουρκία να επέμβει.

Παράλληλα η διοίκηση της ΤΟΥΡΔΥΚ, όπως γνώσθηκε αργότερα, ζήτησε με επείγον μήνυμά της την αποστολή αεροπλάνων στην Κύπρο για να καλυφθεί η μετακίνηση του τουρκικού συντάγματος από το στρατόνα του, κοντά στην ΕΛΔΔΥΚ.

Ευθύς μόλις καταλήφθηκε εξ ολοκλήρου η Ομορφίτα πήρα στο τηλέφωνο το Γενικό Αρχηγείο και ανέφερα ότι η Ομορφίτα είχε καταληφθεί εξ ολοκλήρου και ότι είχαν σιγήσει όλες οι αντιστάσεις. Κατέληγα στο μήνυμά μου: "Η Ομορφίτα είναι πλέον καθαρά ελληνική".

Το Αρχηγείο μου έδωσε θερμά συγχαρητήρια, ενώ όσα ανέφεραν ήσαν πολύ κολακευτικά για τη νίκη μας. Πήρα αργότερα στο τηλέφωνο τον Ταξίαρχο Περίδη και το συνταγματάρχη Τζουβελέκη, στους οποίους έδωσα πλήρη αναφορά.

Η συγκίνηση τους δεν μπορεί να περιγραφεί. Ήταν κατενθουσιασμένοι. Ο Ταξίαρχος Περίδης μου είπε μεταξύ άλλων: "Αγαπητέ Νίκο, είμαι περήφανος για σένα και τα παλληκάρια σου. Σώσατε την κατάσταση".

Στη συνέχεια μου τηλεφώνησε ο Συνταγματάρχης Κώστας Τσέργας. Δεν πρόλαβα να τελειώσω και με πήρε στο τηλέφωνο ο Ταγματάρχης Δημήτριος Ιωαννίδης- ο άνθρωπος που είχε ετοιμάσει τα σχέδια άμυνας της Κύπρου.

Ο Δημήτριος Ιωαννίδης, υπεύθυνος του Δευτέρου Γραφείου της ΕΛΔΥΚ, με καταφανή συγκίνηση, με συγχάρηκε και με παρακάλεσε να διαβιβάσω τα συγχαρητήρια και το θαυμασμό του προς τους μαχητές μου.

Ο Δημήτριος Ιωαννίδης πρόσφερε πολλαπλές εθνικές υπηρεσίες στο μαρτυρικό μας τόπο. Εμείς που συνεργαστήκαμε μαζί του το **1963** με τον αξιωματικό αυτόν και τον γνωρίσαμε από κοντά μπορούμε να εκφρασθούμε με τα πλέον κολακευτικά λόγια για την εθνική του δράση στην Κύπρο.

Πολλές υπηρεσίες πρόσφερε επίσης και ο

λοχαγός Μάριος Γάσπαρης, ο οποίος, με τόσο ζήλο προετοίμασε τους άνδρες των ομάδων μου στις μυστικές εκπαιδεύσεις μας. Ο Μάριος Γάσπαρης εργάστηκε σκληρά και ακαταπόνητα μαζί με τον Ταγματάρχη Ζέρβα για να παρουσιάσουν το καταδρομικό τμήμα ικανό να αναλάβει τη δυσκολότερη αποστολή.

Μόλις συμπληρώθηκε η κατάληψη της Ομορφίτας διέταξα τα τμήματά μου να αρχίσουν, μαζί με τους αστυνομικούς, τη μετακίνηση όλων των τουρκοκυπρίων, οι οποίοι υπέφεραν τόσα κατά τη διάρκεια της τρομοκρατίας των συμπατριωτών τους της TMT.

Γύρω στις **2.45** το απόγευμα έφθασε στην Ομορφίτα και μια διμοιρία του Κυπριακού Στρατού για να μας ενισχύσει. Την έστειλε ο στρατηγός Παντελίδης, μόλις πληροφορήθηκε για τη δύσκολη θέση στην οποία βρισκόμαστε στην Ομορφίτα, το πρωί της ίδιας ημέρας.

Στο μεταξύ όμως είχαμε κερδίσει και η Ομορφίτα ήταν ελεύθερη. Η διμοιρία αυτή του Κυπριακού Στρατού έφθασε την κατάλληλη ώρα και μας ενίσχυσε για να βοηθήσουμε τους τουρκοκύπριους της Ομορφίτας. Την ίδια περίπου ώρα έφθασαν για να μας ενισχύσουν και οι πιο κάτω: Δημητράκης Παπαδόπουλος, Χαρίλαος Ξενοφώντος και Χαράλαμπος Πιτσιλλίδης.

Μέχρι τις **5** το απόγευμα είχαμε συγκεντρώσει εκατοντάδες τουρκοκυπρίων, οι οποίοι παραδίδονταν στα τμήματά μας. Μερικοί τουρκοκύπριοι αρνούνται να παραδοθούν και ζητούσαν να παραδοθούν μόνο σε μένα προσωπικά.

Έτσι αναγκάστηκα να περιοδεύσω προσωπικά τις διάφορες κατοικίες των τουρκοκυπρίων οι οποίοι φώναζαν να έλθει ο Σαμψών για να παραδοθούν.

Σε μια φωλεά πολυβόλου των τουρκοκυπρίων βρήκαμε τον υπεύθυνο της ομάδας των τουρκοκυπρίων σοβαρά τραυματισμένο. Ένας τούρκος αιχμάλωτος, μόλις τον είδε, έτρεξε και μου είπε: "Εφέντη Σαμψών. Τούτος αρχηγός TMT, τούτος έκαψε μας ούλλους".

Τον ευχαρίστησα για τις πληροφορίες του και διέταξα να μεταφερθεί με ασφάλεια στο Γενικό Νοσοκομείο, για νοσηλεία, παρά τις πολλαπλές διαμαρτυρίες που εκδηλώνονταν.

Τότε κάλεσα όλους όσοι βρίσκονταν πλησίον και τους εξήγησα ότι πρέπει να σεβόμαστε τους αντιπάλους μας, άσχετα αν είναι τρομοκράτες και προειδοποίησα ότι θα αναγκασθώ να εκτελέσω οποιονδήποτε τολμήσει να θείξει οποιονδήποτε από τους αιχμαλώτους μας.

Ειδοποίησα το Αρχηγείο για τις εκατοντάδες των αιχμαλώτων και ζήτησα όπως αποστείλουν αυτοκίνητα και αστυνομική δύναμη για να τους μεταφέρουν με ασφάλεια, όπου το Αρχηγείο έκρινε σκόπιμο.

Μέχρι τις 5 το απόγευμα οπότε διαταχθήκαμε να σταματήσουμε να συγκεντρώνουμε άλλους τούρκους, γιατί υπήρξε οξύ πρόβλημα διατροφής τους, τους δώσαμε τσιγάρα, τρόφιμα και γάλατα για τα παιδιά τους. Ολοι εξέφραζαν την ευαρέσκεια τους, διότι βρίσκονταν με ασφάλεια στα χέρια μας. Αντιλήφθηκαν ότι δεν επρόκειτο να πάθουν τίποτα. Παραδόθηκαν όλοι στην Αστυνομία, η οποία ανέλαβε πλέον τη μεταφορά των εκατοντάδων τούρκων αιχμαλώτων και την ασφάλειά τους.

Κατά τη διάρκεια που συγκεντρώναμε τους τούρκους αιχμαλώτους πολλοί κάτοικοι του Καϊμακλίου ήλθαν και παρακολουθούσαν. Ενώ είμαστε συγκεντρωμένοι ρίφθηκε από κοντινή απόσταση ένας πυροβολισμός εναντίον του πλήθους των Ελλήνων που ήταν συγκεντρωμένοι, με αποτέλεσμα μια σφαίρα να τραυματίσει τρία άτομα, τα οποία στέκονταν το ένα κοντά στο άλλο. Ο ένας τραυματίας ήταν ο Φοίβος Ζαχαριάδης του Τραστ. Προς στιγμή επικράτησε πανικός μεταξύ του πλήθους, το οποίο δεν γνώριζε από που είχε ριφθεί ο πυροβολισμός. Ήταν φανερό ότι υπήρχε εκεί κοντά κρυμμένος κάποιος τούρκος ελεύθερος σκοπευτής, ο οποίος άρχισε να βάλλει εναντίον μας. Ολοι όσοι είμαστε εκεί πέσαμε αμέσως

στο έδαφος.

Μερικοί άρχισαν να πυροβολούν όπου νόμιζαν ότι ήταν κρυμμένος ο τούρκος. Ένας από τους αιχμαλώτους ζήτησε να με δει. Μου φώναξε: "Να πάμε μαζί εμείς οι τούρκοι για να σταματήσει και να παραδοθεί. Δεν φταίμε εμείς, διότι υπάρχει αυτός ο τρελλός", μου είπε ο τούρκος αιχμάλωτος.

Ο Ανδρέας Πολυβίου από τη στέγη του κ. Πρωτοπαπά διέκρινε τον ελεύθερο σκοπευτή να κινείται, σε απόσταση μόλις **40** μέτρων, σε ένα πλινθόκτιστο δωμάτιο, κοντά στη γραμμή του σιδηροδρόμου.

Τον είδα κι εγώ να μετακινείται. Έτσι διέταξα μια μπουλιτόζα και μετέβαλε το μικρό σπιτάκι σε σορούς ερειπίων κάτω από τα οποία τάφηκε ο τούρκος ελεύθερος σκοπευτής. Από εκείνη τη στιγμή επικράτησε πλήρης ησυχία στην Ομορφίτα.

Ενώ διαδραματίζονταν όλα αυτά στην Ομορφίτα, στις **3** το απόγευμα, εμφανίστηκαν πάνω από τη Λευκωσία δυο τουρκικά μαχητικά αεροπλάνα, τα οποία άρχισαν να πραγματοποιούν βυθίσεις πάνω από το στρατόπεδο της ΤΟΥΡΔΥΚ και του στρατώνα της ΕΛΔΥΚ.

Μερικοί στρατιώτες είχαν απλώσει άσπρα σεντόνια πλησίον του στρατοπέδου τους. Ευθύς μόλις τα τουρκικά αεροπλάνα πραγματοποιούσαν τις βυθίσεις τους, το τουρκικό σύνταγμα της ΤΟΥΡΔΥΚ άρχισε να εκκενώνει το στρατόπεδο του. Ήταν καταφανής ο πανικός του τουρκικού στρατού. Έφευγαν φοβισμένοι από το στρατόπεδο τους ομαδικά, σπρώχνοντας ο ένας τον άλλο χωρίς σχηματισμούς. Έδιναν την εντύπωση συρφετού που έφευγε καταδιωκόμενος και βαλλόμενος από εχθρικές δυνάμεις ή φιλάθλων που έφευγαν από ποδοσφαιρικό αγώνα.

Οι τούρκοι στρατιώτες της ΤΟΥΡΔΥΚ σχημάτισαν κανονική πολεμική πορεία, μόνο όταν απομακρύνθηκαν από το στρατόπεδο τους και πλησίασαν προς το τουρκικό χωριό Κιόνελλι, βόρεια της Λευκωσίας.

Στο Κιόνελλι ανασυντάκθηκαν και πάλι.

Η Κυβέρνηση της Αγκυρας, στο μεταξύ, εξέδωσε και την πρώτη της ανακοίνωση για επέμβαση στην Κύπρο απειλώντας με απόβαση.

Οι πρεσβευτές των Ηνωμένων Πολιτειών και της Βρετανίας έσπευδαν να πληροφορήσουν την Κυπριακή Κυβέρνηση για την απόφαση της Κυβερνήσεως της Αγκυρας να επέμβει στρατιωτικά στην Κύπρο.

Τα τουρκικά πολεμικά σκάφη έκαμαν την εμφάνιση τους στα ανοικτά των κυπριακών ακτών το απόγευμα των Χριστουγέννων του **1963**.

Στις **5** το απόγευμα διαδόθηκε, σαν αστραπή, η πληροφορία ότι η ΤΟΥΡΔΥΚ κινείται εναντίον της Λευκωσίας.

Το αρχηγείο παρέλυσε. Ο μόνος που διατήρησε την ψυχραιμία του ήταν ο Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Μακάριος, ο Ταξίαρχος Γεώργιος Περίδης και ο Ανδρέας Αζίνας.

Μέσα στο Αρχηγείο, όπως πληροφορήθηκα αργότερα, διαδραματίζονταν άκρως δραματικά γεγονότα. Η κατάσταση ήταν πολύ απελπιστική, όχι από τον κίνδυνο της τουρκικής επέμβασης και των απειλών που εκτοξεύονταν, αλλά από τη διαμάχη μεταξύ των ανθρώπων του Αρχηγείου και των Ελλήνων αξιωματικών, οι οποίοι δεν έβλεπαν τόσο τραγικά τα πράγματα.

Οι άνθρωποι του Αρχηγείου ζητούσαν επίμονα όπως η ΕΛΔΥΚ επέμβει αμέσως. "Μα η ΤΟΥΡΔΥΚ δεν κτυπά, πουθενά ως τμήμα, πώς είναι δυνατό να αρχίσει πρώτη η ΕΛΔΥΚ", έλεγε ο ταξίαρχος Περίδης και ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ Τζουβελέκης. "Οι τούρκοι μας σφάζουν και σεις κάθεστε με σταυρωμένα τα χέρια", έλεγαν οι δικοί μας του Αρχηγείου. "Η Λευκωσία καίγεται από την ΤΟΥΡΔΥΚ φώναζαν οι κύπριοι του αρχηγείου. Μας προδίδετε".

Μάταια προσπαθούσαν να πείσουν οι Έλληνες αξιωματικοί ότι ούτε μια σφαίρα δεν έρριψε η ΤΟΥΡΔΥΚ. "Εάν η ΤΟΥΡΔΥΚ επέμβει θα επέμβουμε κι εμείς "διαβεβαίωναν οι αξιωματικοί του ελληνικού στρατού".

Τελικά οι δικοί μας εκδίωξαν από το Αρχηγείο

και τα υπαρχηγεία όλους τους Έλληνες αξιωματικούς.

Εμείς όμως στην Ομορφίτα ετοιμαζόμαστε για να προχωρήσουμε προς την καρδιά του τουρκικού τομέα με κατεύθυνση το Κιόνελλι. Διέταξα πλήρη ανασύνταξη όλων των ομάδων. Θα προχωρούσαμε, μόλις έπεφτε το φως, για το Κιόνελλι, με τις μπουλτόζες μας, τα φορητά αυτοκίνητα και τα ακαταμάχητα παιδιά που πολέμησαν παληκαρίσια και απελευθέρωσαν το προπύργιο των τρομοκρατών, την Ομορφίτα. Δεν γνωρίζαμε ακόμα τί συνέβαινε στο Αρχηγείο.

Πού μπορούσαμε να φαντασθούμε για τη δραματική κατάσταση που επικρατούσε εκεί. Νομίζαμε ότι πανηγύριζαν κι' αυτοί μαζί μας και θα μας ενίσχυαν για την εξόρμηση μας προς το Κιόνελλι και την Πλατεία Αττατούρκ, στο κέντρο της τουρκικής συνοικίας της Λευκωσίας.

Οι τούρκοι είχαν εγκαταλείψει, όχι μόνο τη Ομορφίτα, αλλά και όλη την περιοχή μέχρι την Πύλη Κρυνείας. Μετέφεραν μαζί τους και μετέδιδαν στους ομόφυλους τους τον πανικό. Διηγόντουσαν με τα μελανότερα χρώματα την ήττα τους στην Ομορφίτα και υπερέβαλλαν και αυτήν την αληθινή εικόνα των μαχών για να δικαιολογήσουν τη φυγή τους. Το ηθικό τους θα πρέπει να είχε πέσει στο κατώτατο σημείο. Μια δική μας ραγδαία κίνηση μέσα στον τουρκικό τομέα της Λευκωσίας και με τελικό προορισμό το Κιόνελλι, είμαι απόλυτα βέβαιος ότι θα έφερε την ολοκληρωτική κατάρρευση τους και την απαλλαγή της Κύπρου από τα δεινά της τουρκικής τρομοκρατίας μια και θα καταπνιγόταν η εξέγερση τους μέσα σε ελάχιστες ώρες και η νήσος δεν θα υπέφερε τα όσα υποφέρει.

Το ζήτημα θα λυόταν κατά τον πλέον ευτυχή τρόπο. Η τρομοκρατία θα καταπνιγόταν, η τουρκική μειονότητα θα απαλασσόταν από τα δεινά της ηγεσίας της και δεν θα είχε έρεισμα να παρουσιάζεται η η Τουρκία ως προστάτης των τουρκοκυπρίων.

Στην επαφή μου με το Αρχηγείο ανέφερα για την προετοιμασία μας στην Ομορφίτα με στόχο να κατευθυνθούμε στην τουρκική συνοικία της Λευκωσίας και το Κιόνελλι.

Γύρω στις 6 το απόγευμα το Αρχηγείο μου έστειλε την πιο κάτω διαταγή:

"Μην κινηθείτε προς Θεού προς την τουρκική συνοικία και το Κιόνελι. Η κατάσταση είναι κρίσιμη. Οποιαδήποτε ενέργεια πιθανόν να φέρει την καταστροφή".

Αυτή ήταν η διαταγή του Αρχηγείου. Δεν μπορούσα να μην πειθαρχήσω. Ημουν μακριά από τα παρασκήνια και η προειδοποίηση ότι οποιαδήποτε ενέργεια πιθανόν να έφερε την καταστροφή, με ανάγκασε να πειθαρχήσω τυφλά στη διαταγή αυτή. Δεν μπορούσα να διακινδυνεύσω μια στρατιωτική ενέργεια, η οποία πιθανόν να προκαλούσε όλεθρο στην Κύπρο. Άλλη λύση δεν υπήρχε. Επρεπε να εκτελεσθεί η διαταγή του Αρχηγείου, όπως και έγινε.

Στη Λευκωσία η κατάσταση ήταν αθλιότατη. Από το Αρχηγείο απεστάλη αυτοκίνητο με μεγάφωνα στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ. Μέσα στο αυτοκίνητο υπήρχαν διάφοροι άνθρωποι του Αρχηγείου. Το αυτοκίνητο άρχισε να κινείται έξω από το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ και εκείνοι που βρίσκονταν μέσα στο αυτοκίνητο άρχισαν με τα μεγάφωνα να φωνάζουν ανθελληνικά συνθήματα. Οι άνθρωποι αυτοί, που ενήργησαν ύστερα από οδηγίες του Αρχηγείου, φώναζαν στους Έλληνες στρατιώτες: "Οι αξιωματικοί σας μας προδώσανε, στασιάστε εναντίον των προδοτών αξιωματικών σας και ενωθείτε μαζί μας".

Επίσης προσπαθούσαν να παραπλανήσουν τους Έλληνες στρατιώτες ότι οι τούρκοι της ΤΟΥΡΔΥΚ σφάζανε τον άμαχο πληθυσμό της Λευκωσίας και ότι δήθεν η Λευκωσία βρισκόταν στις φλόγες. "Δεν έχετε φιλότιμο μέσα σας" κραύγαζαν τα μεγάφωνα προς τους Έλληνες στρατιωτικούς: "Στασιάστε εναντίον των αξιωματικών και της Κυβέρνησης σας που πρόδωσαν την Κύπρο".

Αυτά τα αίσχη συνέβαιναν στη Λευκωσία. Η ανθελληνική προπαγάνδα οργίαζε. Το "έγκλημα" αυτό λάμβανε χώραν στη Λευκωσία, ενώ εμείς ετοιμαζόμαστε στην Ομορφίτα να κινηθούμε προς το Καϊμακλί.

Οι πανικόβλητοι αυτοχρισθέντες αρχηγοί, μεταβλήθηκαν σε προπαγανδιστές εναντίον του Έθνους και των υπέροχων αξιωματικών του ελληνικού στρατού, οι οποίοι απήφισαν τα πάντα για να μας βοηθήσουν ποικιλοτρόπως στις δύσκολες ώρες που διερχόμαστε. Αντί ευγνωμοσύνης δείξαμε αχαριστία. Αντί θάρρους και τόλμης παρουσιάσθηκε φόβος χωρίς προηγούμενο και ηττοπάθεια πρώτου μεγέθους.

Εκτός από αυτό εχαλκεύθησαν μέσα στο Αρχηγείο οι μύθοι της σφαγής του άμαχου ελληνικού πληθυσμού της Λευκωσίας από το τουρκικό σύνταγμα της ΤΟΥΡΔΥΚ και βάσει των ψευτιών αυτών άρχισε η ανθελληνική εκστρατεία και κατασυκοφάντηση και εξύβριση των ελλήνων αξιωματικών, οι οποίοι πραγματικά βοήθησαν την ιδιαίτερη μας πατρίδα. Τα μεγάφωνα έξω από την ΕΛΔΥΚ εμφανίστηκαν στις **7.10** το βράδυ της ημέρας των Χριστουγέννων, αρκετά αργότερα από τη μετακίνηση του πρώτου τάγματος του Συντάγματος, υπό τη διοίκηση του αντισυνταγματάρχη Κωστάκη.

Ο τρίτος λόχος του Λοχαγού Μάριου Γάσπαρη, του δευτέρου τάγματος (διοικητής ήταν ο αντισυνταγματάρχης Κώστας Τσέργας) είχε κινηθεί από την προηγούμενη των Χριστουγέννων και κατάλαβε όλα τα μικρά υψώματα μεταξύ Γερολάκκου και Κιόνελλι. Αυτό και μόνο αποδεικνύει ότι η ΕΛΔΥΚ δεν παρέμεινε μέσα στο στρατόπεδο της, αδιαφορούσα για την κίνηση της ΤΟΥΡΔΥΚ, όπως κατηγορήθηκε, από τους πανικοβληθέντες του Αρχηγείου.

Αποκαλύπτω επίσης ότι ο λόχος της ΕΛΔΥΚ, το βράδυ εκείνο έφθασε λίγο μακριά από την Ομορφίτα και ήταν έτοιμος να σπεύσει σε βοήθεια του, σε περίπτωση κατά την οποία η ΤΟΥΡΔΥΚ εμφανιζόταν στην περιοχή.

Στις **8** το βράδυ με ζήτησε το Αρχηγείο, όπου μου δόθηκε η ακόλουθη διαταγή:

- Να μαζέψεις τους άνδρες σου και μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα να εγκαταλείψετε την Ομορφίτα. Ερχεται η ΤΟΥΡΔΥΚ εναντίον σας στην Ομορφίτα εν πλήρει παρατάξει μάχης. Να περάσετε από

το Καϊμαλί και να μεταβείτε στην Παλουριώτισσα, όπου φθάνουν και άλλα τμήματα για να κρατήσετε τη γραμμή άμυνας εναντίον της ΤΟΥΡΔΥΚ.

- Την Ομορφίτα την κερδίσαμε με αίμα. Δεν φεύγω.

- Μην είσαι ξεροκέφαλος, έρχεται εναντίον σου η ΤΟΥΡΔΥΚ πρόλαβε να σωθείς μαζί με τους άνδρες σου "επανέλαβε το Αρχηγείο.

Πήρα τότε την απόφαση να μην πειθαρχήσω στη διαταγή.

- Κύριοι εγώ δεν φεύγω από την Ομορφίτα. Δεν φοβάμαι την ΤΟΥΡΔΥΚ. Δεν υπακούω στη διαταγή σας. Καταλάβετε το. Εάν έχετε σκοπό να κρατήσετε τη γραμμή άμυνας στην Παλουριώτισσα, θα βρείτε λιγότερους τούρκους στρατιώτες. Εμείς στην Ομορφίτα θα πέσουμε μέχρι του τελευταίου, μα θα προξενήσουμε μεγάλες ζημιές στον εχθρό. Μόνο πάνω από τα πτώματα μας θα μπορέσουν οι τούρκοι της ΤΟΥΡΔΥΚ να περάσουν και να σφάξουν τους άμαχους της Ομορφίτας και τους Καϊμακλιώτες.

Το Αρχηγείο, αφού με είπε ξεροκέφαλο και απειθάρχητο, μου είπε τελικά να κάμω του κεφαλιού μου και η ευθύνη θα βαρύνει εμένα και μόνο.

Αμέσως κάλεσα τους ομαδάρχες και τους ανακοίνωσα τη διαταγή του Αρχηγείου και την απάντησή μου που έδωσα. Τους εξέθεσα τα περί ΤΟΥΡΔΥΚ και τους ανακοίνωσα την απόφασή μου να παραμείνουμε στην Ομορφίτα και να πέσουμε μέχρι και του τελευταίου. Ολοι, δηλαδή οι Βογαζιανός, Πολυβίου, Νικήτας και Κακουλλής επικρότησαν την απόφασή μου.

Ενώ συνομιλούσαμε κτύπησε και πάλι το τηλέφωνο. Ήταν το Αρχηγείο.

"Άκουσε", μου είπαν, "εάν επιμένεις να μείνεις στην Ομορφίτα, η διαταγή είναι η ακόλουθη και οφείλεις να πειθαρχήσεις. Και αν σε κτυπήσει η ΤΟΥΡΔΥΚ, εσείς να μην απαντήσετε ούτε ένας πυροβολισμός να πέσει εναντίον της ΤΟΥΡΔΥΚ. Εμείς είμαστε σε συνεννόηση με τους Άγγλους, οι οποίοι

καταβάλλουν προσπάθειες για να εξευρεθεί μια προσωρινή λύση και εκχειρίρια, η οποία θα σώσει την κατάσταση.

Όλοι οι παρευρισκόμενοι άκουσαν τη νέα διαταγή. Ο Βογαζιανός, έγινε εκτός εαυτού.

Ορμησε και μου έκλεισε το τηλέφωνο.

- Τί κάθες και μιλάς μαζί τους. Ακούστε διαταγή. Να μας κτυπήσει η ΤΟΥΡΔΥΚ κι εμείς να μην απαντήσουμε. Να έλθουν οι κύριοι αυτοί για να τους σφάξουν οι τούρκοι. Άκουσε αδέλφι, ο Πραξής δεν στέκει για να τον σφάξουν σαν το αρνί. Αν υπακούσεις θα σηκωθώ και θα φύγω.

- Μα, προσπάθησα να πω.

- Τι μα και ξεμά. Εσυ φταις που κάθες και μιλάς μαζί τους. Θα πάρω την ομάδα μου και θα αποτραβηκτώ πίσω εκατόν μέτρα. Όταν η ΤΟΥΡΔΥΚ κτυπήσει και συ διατάξεις να τους κτυπήσουμε θα σπεύσω πρώτος.

Το ίδιο και ο Νικήτας. Τάβαλε μαζί μου που δεχόμουν να παίρνω τέτοιες διαταγές:

- Να τους κλείνεις το τηλέφωνο, όταν δίνουν τέτοιου είδους διαταγές.

Ήταν πραγματικά εκτός εαυτού. Δεν τους αδικούσα. Αυτές οι δυο διαταγές του Αρχηγείου ήταν εξωφρενικές και απαράδεκτες. Δυσκολεύθηκα πολύ να τους ηρεμήσω.

Τους εξήγησα ότι μια και αποφάσισα να μην πειθαρχήσω στην πρώτη διαταγή της εγκατάλειψης τη Ομορφίτας και του Καϊμακλίου, ήμουν έτοιμος να πω στο Αρχηγείο, ότι δεν θα πειθαρχούσα και στη δεύτερη του διαταγή, αλλά δεν πρόλαβα, διότι ο Βογαζιανός μου έκλεισε το τηλέφωνο. "Η απόφαση μου αδέλφια είναι να πολεμήσουμε. Χαίρω ιδιαίτερα διότι το αγωνιστικό σας πνεύμα είναι τόσο ψηλό, ώστε βάσιμα πιστεύω ότι η ΤΟΥΡΔΥΚ δεν θα περάσει".

Οι μαχητές μου ικανοποιήθηκαν. Σε λίγο όμως ο Βογαζιανός μου ζήτησε να επικοινωνήσω με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και να του αναφέρω για τις δυο

διαταγές." Πρέπει ο Αρχιεπίσκοπος να πληροφορηθεί" επέμεινε ο Βογαζιανός. Ζήτησα τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στο τηλέφωνο. Δεν μπόρεσα αρχικά να επικοινωνήσω μαζί του, διότι βρισκόταν σε σύσκεψη. Είπα στο Χριστόφορο Πολυβίου να χρησιμοποιεί το ένα από τα δυο τηλέφωνα που είχαμε στη διάθεση μας και να παίρνει κάθε δέκα λεπτά και να ζητά εκ μέρους μου τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Από το άλλο τηλέφωνο επικοινωνήσα με τον Ταξίαρχο Περίδη, στον οποίο ανέφερα για τις διαταγές που μου έδωσε το Αρχηγείο.

"Να μην υπακούσεις" μου είπε, "θα στείλω ένα λόχο της ΕΛΔΥΚ, ο οποίος θα παραμείνει λίγο πίσω από στην Ομορφίτα. Αν η ΤΟΥΡΔΥΚ επέμβει ο λόχος της ΕΛΔΥΚ θα σπεύσει αμέσως σε βοήθειά σου".

Σε λίγο μου τηλεφώνησε ο διοικητής της ΕΛΔΥΚ συνταγματάρχης Μενέλαος Τζουβελέκης. "Η ΕΛΔΥΚ είναι στο πλευρό σου. Στέλλω λόχο για να σε ενισχύσει σε περίπτωση επέμβασης της ΤΟΥΡΔΥΚ".

Μετά με ρώτησε για τις διαταγές που μου έδωσε το Αρχηγείο. Του ανέφερα με κάθε λεπτομέρεια. "Μπράβο που δεν υπάκουσες. Μόνον τρελλοί βγάζουν τέτοιες διαταγές. Ο φόβος του τρέλλανε και δεν ξέρουν τι κάνουν. Η Ιστορία θα κρίνει. Το Έθνος θα ζητήσει λόγο για τις σημερινές πράξεις, να είσαι βέβαιος" μου είπε ο διοικητής της ΕΛΔΥΚ.

Βέβαιος εκατό τοις εκατό ότι έκανα το καθήκον μου προς την πατρίδα μου και δεν υπάκουσα στις δυο αυτές διαταγές του Αρχηγείου, διέταξα τους ομαδάρχες να μετακινήσουν από την Ομορφίτα όλους τους αμάχους και τα γυναικόπαιδα, χωρίς να αναφερθεί το παραμικρό σ' αυτούς για τον ερχομό της ΤΟΥΡΔΥΚ, για να μην δημιουργηθεί πανικός και σύγχυση στο Καϊμακλί.

Πίστευα απόλυτα ότι παρακούοντας εκείνες τις δυο διαταγές ενεργούσα σωστά. Δεν μπορούσα να εγκαταλείψω τον άμαχο πληθυσμό της Ομορφίτας και του Καϊμακλίου στους Τούρκους για να κατασφαγεί και να υποστεί τους εξευτελισμούς και τα μαρτύρια των

βαρβάρων. Θα ήταν πιστεύω, μεγάλη ανανδρία εκ μέρους μου.

Η απόφαση μου να αγνοήσουμε τη διαταγή του Αρχηγείου για να αποσυρθούμε από την περιοχή της Ομορφίτας και Καϊμακλίου και να αντιμετωπίσουμε την ΤΟΥΡΔΥΚ, η οποία και σε αριθμό ανδρών και σε οπλισμό υπερτερούσε των δυνάμεων που βρίσκονταν κάτω από τις διαταγές μου προϋπέθετε τεράστιες ευθύνες. Επρεπε να κερδίσουμε όλο το χρόνο μέχρι να εμφανισθεί η ΤΟΥΡΔΥΚ και να οργανώσουμε τις αμυντικές θέσεις μας με τρόπο, ώστε να αντισταθούμε με επιτυχία στο σύνταγμα της ΤΟΥΡΔΥΚ.

Διάλεξα την ομάδα του Βογαζιανού για μια άκρως επικίνδυνη αποστολή. Εξήγησα στο Βογαζιανό με κάθε λεπτομέρεια το σχέδιο μου και το ρόλο που θα έπαιζε ο ίδιος με την ομάδα του και τους εθελοντές, που ήλθαν για να μας βοηθήσουν και απέστειλα κοντά του να τον ενισχύσουν.

" Εσύ", του είπα, "με τους άνδρες σου θα αναλάβετε να καταφέρετε το πρώτο συντριπτικό πλήγμα εναντίον των τούρκων στρατιωτικών της ΤΟΥΡΔΥΚ. Θα πάρεις τους άνδρες σου και θα προχωρήσετε ταχέως προς την κατεύθυνση που έρχεται βραδέως η ΤΟΥΡΔΥΚ. Το σκοτάδι δεν παίζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία μας. Θα βγάλετε λάκκους σε απόσταση είκοσι μέτρων ο ένας από τον άλλο, μέσα στα χωράφια πολύ μπροστά από την Ομορφίτα και μέσα σε κάθε λάκκο να κρυφθεί μέσα ένας άνδρας με το αυτόματο οπλοπολυβόλο του και τις χειροβομβίδες του. Θα καμουφλάρετε τις τρύπες των μικρών λάκκων, ώστε τίποτα να μην μπορεί να διακριβωθεί. Το σκοτάδι θα παίξει σπουδαιότατο ρόλο για να μην αντιληφθούν οι τούρκοι στρατιώτες το παραμικρό.

Όταν τα τμήματα του τουρκικού στρατού φθάσουν κοντά σας και σας περάσουν ακόμη, όλοι θα ξεπεταχθείτε πάνω και θα ανοίξετε θεριστικά πυρά και να ρίψετε πολλές χειροβομβίδες εναντίον τους. Αυτοί θα αιφνιδιαστούν και θα υποστούν μεγάλο πανικό και τρομερές απώλειες. Δεν θα γνωρίζουν με πόσες δυνάμεις τους κτυπούμε και λόγω του ότι θα

χρησιμοποιηθούν αυτόματα και χειροβομβίδες οι στρατιώτες της ΤΟΥΡΔΥΚ, θα έχουν τρομερές απώλειες και με το σκοτάδι δεν θα γνωρίζουν με ποιες δυνάμεις θα τους κτυπούμε. Θα δημιουργηθεί τέτοια σύγχυση μεταξύ των τούρκων στρατιωτών, ώστε κάθε περιπλέον ενέργεια της ΤΟΥΡΔΥΚ, δεν θα έχει την αποτελεσματικότητα που η δύναμη αυτή θα μπορούσε να έχει. Εσύ Πραξή με τους άνδρες σου κτυπώντας συνεχώς, με το σκοτάδι ως κάλυμμα, θα διαφύγετε και θα ενωθείτε μαζί μας.

Οι υπόλοιπες ομάδες άρχισαν εντατικά να οργανώνονται κατά βάθος και κατά μήκος μέσα στην Ομορφίτα, ώστε η γραμμή της άμυνας μας να μην μπορεί να διασπασθεί εύκολα.

Μοιράσαμε στις ομάδες χιλιάδες σφαίρες, τις οποίες πήραμε από τους Τούρκους όταν εγκατέλειψαν τις θέσεις τους και πανικόβλητοι τράπηκαν σε φυγή από τη Ομορφίτα. Θέμα πλέον πυρομαχικών δεν υπήρχε για τα τμήματά μας. Θα υπερασπίζαμε την Ομορφίτα και θα αντιτινάσσαμε τρομερή αντίσταση εναντίον της ΤΟΥΡΔΥΚ.

Επίσης θα λάμβανε μέρος στη σύγκρουση και ο λόχος της ΕΛΔΥΚ, ο οποίος βρισκόταν σε μικρή απόσταση πίσω από την Ομορφίτα και πιστεύω ακράδαντα ότι οι Τούρκοι στρατιώτες της ΤΟΥΡΔΥΚ δεν θα περνούσαν.

Πολλοί κάτοικοι του Καϊμακλίου ήλθαν εθελοντικά για να μας βοηθήσουν να φτιάξουμε τις νέες μας οχυρωματικές θέσεις. Οι κάτοικοι αυτοί του Καϊμακλίου εργάστηκαν αδιάκοπα για ώρες και με αυταπάρνηση για να ετοιμασθούν όσο το δυνατό καλύτερα και σε λιγότερο χρόνο. Τελικά στις 2.30 το πρωί κατόρθωσα να έλθω σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Αρχιεπίσκοπο και Εθνάρχη Μακάριο. Πλησίον μου βρίσκονταν αρκετοί από τα στελέχη των ομάδων μου, οι οποίοι είχαν έλθει για να μου αναφέρουν για τις προετοιμασίες μας να αντισταθούμε στην ΤΟΥΡΔΥΚ. Είχα μαζί του τον πιο κάτω διάλογο:

- Χρόνια πολλά Μακαριώτατε. Από το αρχηγείο μου εδόθη πρώτον η διαταγή να εγκαταλείψω την

Ομορφίτα, διότι η ΤΟΥΡΔΥΚ κινείται εναντίον της περιοχής αυτής. Αρνήθηκα να υπακούσω. Δεν μπορούσα να αφήσω τους άμαχους της Ομορφίτας και του Καϊμακλίου να σφαγούν. Αργότερα, Μακαριώτατε, μου δόθηκε η ακόλουθη διαταγή: Να παραμείνω, εάν θέλω, στην Ομορφίτα, αλλά όταν μας κτυπήσει η ΤΟΥΡΔΥΚ, να απαντήσουμε και ούτε μια σφαίρα να μην ρίξουμε εναντίον της. Η διαταγή αυτή του Αρχηγείου έχει προξενήσει αναστάτωση στους άνδρες μου, οι οποίοι έχουν στασιάσει και βρίζουν τους πάντες. Θεώρησα επιβεβλημένο να σας πάρω στο τηλέφωνο Μακαριώτατε, για να μας πείτε εσείς τί πρέπει να κάνουμε.

- Άκουσε Σαμψών, παιδί μου, ορθώς έπραξες, και δεν εγκατέλειψες την Ομορφίτα. Οσον αφορά την άλλη διαταγή, πες στους άνδρες σου, ότι ο Αρχιεπίσκοπος διατάσσει ότι, εάν σας κτυπήσει η ΤΟΥΡΔΥΚ να κτυπήσετε και σεις.

Η διαταγή αυτή του Αρχιεπισκόπου μιλούσε από μόνη της. Ο Εθνάρχης διατηρούσε πλήρως την ψυχραιμία του και οι αποφάσεις του ήσαν ορθές και σύμφωνες με το πνεύμα και την απόφαση του λαού μας να αγωνισθεί και να πέσει μέχρι και του τελευταίου στο πεδίο της τιμής, παρά να εγκαταλείψει τις θέσεις του και να αφήσει τους τρομοκράτες να σφάζουν ανενόχλητοι. Ο Εθνάρχης Μακάριος την στιγμή εκείνη μίλησε με τη γλώσσα του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανού, του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε και του Παπαφλέσσα. Μέσα στην ψυχή μας, την ώρα εκείνη της δοκιμασίας μας στην Ομορφίτα, ο Εθνάρχης Μακάριος υψώθηκε, τόσο πολύ, που πάντοτε θα ενθυμούμαστε την παλληκαρίσια διαταγή του "κτυπήστε και σεις" την ΤΟΥΡΔΥΚ.

Τα λεπτά και οι ώρες περνούσαν χωρίς η ΤΟΥΡΔΥΚ να εμφανισθεί στην Ομορφίτα. Με τα όπλα έτοιμα περιμέναμε την εμφάνιση της. Οι ατελείωτες ώρες της νύκτας περνούσαν σιγά, σιγά. Μας φαινότουσαν αιώνες. Αγρυπνοι όλοι περιμέναμε τον τουρκικό τακτικό στρατό, για να αναμετρηθούμε μαζί του.

Κάποιος μου είπε, όταν πλησίαζε να ξημερώσει:

"Μάστρε οι τούρκοι στρατιώτες δεν θα έλθουν. Δεν θα τηρήσουν το λόγο τους".

Όσο οι ώρες περνούσαν, τόσο η αδημονία μας γινόταν πλέον φανερή. Όλοι είχαν πάθει πολεμική μανία. Ήθελαν να πολεμήσουν με την ΤΟΥΡΔΥΚ, ήθελαν να αναμετρηθούν με τον τουρκικό στρατό. Σε λίγο άρχισε να ξημερώνει. Το φως της ημέρας διαδεχόταν το σκοτάδι της νύκτας. Στην Ομορφίτα επικρατούσε απόλυτη ησυχία. Η ΤΟΥΡΔΥΚ δεν εμφανίστηκε, όπως μας είχε πει το Αρχηγείο. Η Ομορφίτα, το Καίμακλί, ο Τράχωνας, η Νεάπολη, η Κωνσταντία, ήσαν ελληνικές. Η απειθαρχία μου προς τη διαταγή του Αρχηγείου απέβη σωτήρια.

Όταν ξημέρωσε για καλά και ο ήλιος βγήκε ψηλά, διέταξα τους άνδρες να αποσυρθούν και να ξεκουραστούν. Ο Ευαγόρας Παπαδάμου μετέφερε τη διαταγή μου σε όλες τις ομάδες.

Στις **9.30** το πρωί με πήρε το Αρχηγείο. Προτού μου πουν ο,τιδήποτε, είπα τα εξής: Η ΤΟΥΡΔΥΚ δεν ήρθε. Παραδεχθείτε ότι δικαιώθηκα πλήρως.

- Καλά, καλά.

- Τώρα τι γίνεται;

- Άκουσε, συμφωνήσαμε εκεχειρία. Ούτε πυροβολισμός να μη πέσει πουθενά. Οι άγγλοι προσφέρουν τις καλές τους υπηρεσίες για να τηρηθεί η συμφωνηθείσα εκεχειρία. Σε λίγο θα έλθουν στην Ομορφίτα και σε όλες τις περιοχές, των συγκρούσεων αγγλικά στρατεύματα, τα οποία θα μπουν μεταξύ των Ελλήνων και των τούρκων, όπου θα υπάρξει μια νοητή γραμμή που θα χωρίζει τις αντιμαχόμενες δυνάμεις. Να φερθείς καλά στους άγγλους διότι είναι με το μέρος μας.

- Παναγία μου, τι είναι πάλι αυτό. Είναι δοχοτόμηση, προς Θεού, ακυρώστε τυχόν συμφωνία σας. Το μέτρο αυτό θα είναι η καταστροφή της Κύπρου. Οι άγγλοι δεν μπορεί να είναι με το μέρος μας, είναι εχθροί μας, θα μας διχοτομήσουν, όπως έκαμαν στην Παλαιστίνη. Εγώ δηλώνω και ακούστε το. Εφ' όσον είμαι

στην Ομορφίτα δεν θα το δεχθώ. Εάν έλθουν εδώ θα τους κτυπήσω και ό,τι ήθελε προκύψει.

- Εσύ όλα τα ξέρεις. Ο Κλαρκ, ο βρετανός πρεσβευτής, διαβεβαίωσε για τη συμπαράσταση της αγγλικής Κυβέρνησης. Οι άγγλοι είναι πλέον φίλοι μας, μη δοκιμάσεις να τους κτυπήσεις διότι θα θεωρηθείς προδότης.

- Εγώ θα διατάξω να τους κτυπήσουμε και πέστε με προδότη και ότι άλλο θέλετε.

Ετσι έκλεισε η συνομιλία μου με το Αρχηγείο το πρωί της **26ης** Δεκεμβρίου. Μια ώρα αργότερα το Αρχηγείο με πληροφόρησε ότι αποφασίστηκε να αντικατασταθούμε στην Ομορφίτα. "Χρειάζεστε ανάπαυση και θα στείλουμε το Λόχο του Κώστα Κυνηγού να σας αντικαταστήσει. Εχετε κάνει στο ακέραιο το καθήκον σας έναντι της πατρίδας", έλεγε η διαταγή του Αρχηγείου.

Ετσι στις **3.30** το απόγευμα παρέδωσα την περιοχή στους άλλους που στάλησαν από το Αρχηγείο.